

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Drápal Petr

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Internet jako součást životního stylu mládeže – přínos nebo hrozba

Autor: Petr Drápal

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika, specializace bezpečnostně právní

Datum odevzdání : 20. března 2009

Z a d a n í b a k a l á ř s k é p r á c e

Název práce :	Internet jako součást životního stylu mládeže – přínos nebo hrozba
Zadání práce :	Cílem práce je analýza využívání Internetu adolescenty v souvislosti s možnými riziky, které toto užívání na danou věkovou skupinu má. Práce si klade za cíl zjištění, kolik procent adolescentů využívá Internet, jaké elektronické stránky nejčastěji navštěvují a proč, kolik času Internetu věnují a s jakými formami negativních vlivů se v souvislosti s užíváním Internetu setkali.
Jméno studenta :	Drápal Petr
Ročník :	2.
Studijní program :	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor :	Sociální pedagogika
Vedoucí práce :	PhDr. Olga Vaněčková
Katedra :	Pedagogiky a psychologie JČU v Českých Budějovicích
Datum zadání :	28. března 2008
Termín odevzdání :	31. ledna 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma „Internet jako součást životního stylu mládeže – přínos nebo hrozba“ jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice, březen 2009

.....

Anotace

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou internetu z hlediska psychosociálního a jeho vlivu na současnou mladou generaci. Mým záměrem je zjistit, k jakým činnostem adolescenti internet využívají a jakým způsobem je internet zpětně ovlivňuje. Výstupem práce by měla být odpověď na otázku, zda si je mládež vědoma pozitivních a negativních vlivů internetu a jestli je pro ni internet přínosem či hrozbou.

březen 2009

Poděkování

Za cenné rady, náměty, inspiraci a pomoc při zpracování bakalářské práce
bych chtěl poděkovat PhDr. Olze Vaněčkové.

OBSAH

Úvod	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1. Charakteristika mládeže	10
1.1 Proces socializace v adolescenci	11
1.2 Syndrom rizikového chování adolescentů	11
1.3 Životní styl	12
2. Vznik a vývoj internetu	14
2.1 Virtuální realita	15
2.2 Mediální komunikace	16
2.2.1 E-mail	18
2.2.2 Chat	18
2.2.3 Skype	19
3. Pozitivní vliv a přínos internetu	20
4. Negativní vliv a rizika internetu	22
4.1 Anonymita na internetu	22
4.2 Agresivní chování na internetu	25
4.3 Kyberkriminalita	26
4.4 Závislost na internetu	27
4.5 Zdravotní rizika	28
5. Mediální výchova jako prevence negativních dopadů internetu	30
5.1 Mediální výchova v rámci rodiny	31
5.2 Mediální výchova v rámci školy	31
6. Shrnutí	33
II. PRAKTICKÁ ČÁST	
7. Cíle empirického šetření	34
7.1 Hypotézy empirického šetření	34
8. Metody a harmonogram provedení výzkumu	35
9. Charakteristika vzorku respondentů	37
9.1 Grafická interpretace výsledků	37
10. Verifikace hypotéz, diskuse	45

Závěr	49
Použitá literatura a zdroje	51
Přílohy	53

ÚVOD

Začátkem nového tisíciletí došlo k masivnímu rozvoji informačních a komunikačních technologií, což ovlivnilo současnou podobu společenského, politického i kulturního života.

Masmédia, kterých jsou uvedené technologie součástí, mají v naší společnosti stále větší význam. Jejich účinek se s příchodem nových komunikačních prostředků zvyšuje. Oslovují větší počet lidí, za použití masmediálních nástrojů mají větší přitažlivost pro příjemce, působí na více smyslových orgánů, čímž zabírají stále větší prostor v životě jedince a ve společnosti.

Vzhledem k tomu, že se masmédia, která jsou zastupována především prostřednictvím internetu, stala i nedílnou součástí života adolescentů a výrazným způsobem se podílí na proměně jejich životního stylu, hodnotovém systému i na průběhu celé jejich socializace, jsem si pro svoji bakalářskou práci vybral téma, které jsem nazval: „Internet jako součást životního stylu mládeže – přínos nebo hrozba“.

Cílem této práce je zjistit způsob využívání internetu adolescenty v souvislosti s možnými pozitivními či negativními vlivy, které na tuto věkovou skupinu internet má.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část konkretizuje specifika mládeže, období adolescence, proces socializace, rizikové chování v dospívání a životní styl mladé generace. Dále obsahuje charakteristiku internetu, s vymezením jeho základních pozitivních i negativních vlivů a seznamuje s významem mediální komunikace a mediální výchovy.

Praktická část byla prováděna pomocí empirického výzkumu, prostřednictvím anonymního dotazníku, který byl rozdán studentům a učňům (respondentům) středních a učňovských škol v Písku. Cílem praktické části bylo podrobnou analýzou a následnou syntézou potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy, týkající se využívání internetu současnou mladou generací. V závěru bakalářské práce se nachází verifikace jednotlivých hypotéz a interpretace ke zjištěným poznatkům.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Charakteristika mládeže

Tato práce se zaměřuje na mládež, která je jednou z největších skupin uživatelů internetu a díky svému experimentování s vlastní identitou, snahou odlišit se od rodiny, hledáním nových a nových zkušeností, rozmanitých názorů a potřebou odreagování se, je jednou z nejovlivnitelnějších vůbec. Z tohoto důvodu bychom si měli nejdříve vymezit pojmy, které jsou s danou problematikou úzce spjaty. Jedná se zejména o charakteristiku mládeže, specifika adolescence, proces socializace, znaky a projevy rizikového chování v období dospívání, přiblížení životního stylu mladé generace ovlivněné užíváním internetu a problémů s ním souvisejících.

Pojmem mládež rozumíme sociálně demografickou skupinu, jenž je tvořena lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové. Z tohoto důvodu v průběhu socializace mládeže vzniká určité napětí, vyvolané její větší schopností prosazovat nové věci, ale menší ochotou společnosti tyto změny připustit.¹ V souvislosti s termínem mládež či mladá generace se můžeme setkat i s pojmem adolescence, který je odvozen z latinského slova *adolescere*, což znamená dorůstat, dospívat nebo mohutnět. Charakteristikou adolescence zůstává, že je považována za most mezi dětstvím a dospělostí. Jejím základním atributem je dokončení pohlavního dozrávání, duševní a fyzický rozvoj a sociální učení. Ve srovnání s předchozím obdobím dětství se výrazněji rozvíjí schopnosti člověka jako anticipace, zástupné učení, symbolizace, seberegulace a sebereflexe, které se upevňují v procesu socializace.²

¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E.: Pedagogický slovník. 4. vyd. Praha: Portál, 2003.

² MACEK, P.: Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. 1. vyd. Praha: Portál, 1999.

1.1 Proces socializace v adolescenci

Jednoduše řečeno, jde o proces učení se být člověkem. Začíná ihned po narození a končí smrtí jedince. V obecném pojetí je socializace celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kultury a začleňuje se tak do společnosti.

V období adolescence dochází k významné integraci společenských rolí do osobnosti dospívajícího. Za pomoci základních sociálních dovedností, které si jednotlivec osvojil v dětství a na základě emocionálních a kognitivních zkušeností, rozšiřuje svoje kompetence nezbytné pro výkon rolí a přijetí statusu dospělého člověka.³ V tomto období se zároveň rozvíjí sociální vazby jak po stránce kvalitativní tak kvantitativní. Adolescent má touhu být členem různých skupin a pohybovat se co nejvíce ve společenských situacích. Tato touha je dána tím, že se stává citově nezávislým na rodičích, avšak má potřebu partnerství a citové sounáležitosti.

Nemalou měrou se na socializaci jedince podílí internet, který představuje významný faktor spoluutvářející život jednotlivce, skupiny i celé společnosti. Při tomto působí zejména na utváření hodnot, postojů a názorů mladé generace, která ho používá nejen ke studiu, ale především k zábavě a komunikaci ve svém volném čase.

Na pozitivní proces socializace je potřeba klást značný důraz, protože v případě, že v některé fázi selže, může dojít u jedince k projevům různých forem rizikového chování.

1.2 Syndrom rizikového chování adolescentů

Rizikové chování adolescentů je závažným problémem současné doby. Je prokázáno, že v posledních desetiletích stále větší část mládeže přijímá rizikový způsob života, který je může ohrozit nejen v období adolescence, ale jeho následky mohou přetrvat a rozvinout se především v dalším průběhu života. Za rozhodující rizikové faktory můžeme považovat především selhávání při plnění jednotlivých vývojových úloh. Máme namysli například:

³ MACEK, P.: Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. 1. vyd. Praha: Portál, 1999.

- frustrace adolescentů vzniklé v rodinách, kdy jim dospělí dostatečně neumožňují uspokojovat potřeby nezávisle se rozhodovat, dělat vlastní chyby a dosahovat vlastních úspěchů. Takový pocit bezmoci vůči autoritám může přerůst v anonymních internetových diskusích nebo chatech ve vulgarismy nebo vymyšlení a popisování nějaké pomsty.
- neschopnost vytvořit si uspokojivé vztahy mezi vrstevníky, která posune adolescenta do role odmítaného člena skupiny. Ten pak může vyhledávat uspokojení v náhradních vztazích na chatu a tím se ještě více vzdalovat od reálných kontaktů.
- nedostatečný pocit osobní identity nebo dlouhodobé problémy ve vztahu k opačnému pohlaví, toto vše může vést k frustraci, vnitřnímu napětí a přijímání norem antisociálních skupin. Celkově tedy k delikventnímu a rizikovému chování jedince.⁴

Toto rizikové chování mládeže má svá další specifika, mezi které patří především užívání návykových látek, dále negativní projevy v oblasti psychosociální a rizika v oblasti reprodukčního zdraví. Zpravidla se tyto jevy vyskytují společně, vzájemně se kombinují čímž usnadňují svůj vznik, ale také mají do značné míry stejné rizikové i ochranné faktory.

Pro předcházení a zabránění vzniku problémového chování je nejdůležitější a primární sociální strukturou rodina adolescenta. Rodiče ovlivňují chování jedince v mnoha směrech a působí především jako modely chování. Stejně tak jsou důležité vlivy socializační, tj. tvorba norem a hodnot, na základě kterých jedinec zaujímá své postoje. Další z nepřehlédnutelných vlivů na jedince mají vrstevníci (především zájmy kamarádů) a také masmédiá, resp. internet, která jsou společenskou institucí natolik významnou a provázanou s dalšími, že jejich podíl na rozpoložení jedince není možné od ostatních vlivů izolovat.

1.3 Životní styl

Životní styl současné mládeže se ve své podstatě moc neliší od dětství našeho nebo našich rodičů. Jsou stejně neposední, spontánní, odmlouvají, experimentují, hledají dobrodružství a sami sebe. Rozdíl je pouze v technologickém pokroku, který

⁴ LABÁTH, V. & kol.: Riziková mládež. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001.

danou mladou generaci doprovází. Nás rodiče např. považovali za „televizní maniaky“, protože v jejich dětství televize téměř neexistovala. Dnešním dětem se zase říká počítačová generace a dětem našich dětí? Kdo ví, třeba generace ESP, která spolu bude komunikovat pouze pomocí myšlenek. Podstata mládeže ale zůstává stejná. Chtějí být jiní než rodiče a dělat věci po svém.

V dnešní době je tím největším pokrokem ovlivňujícím veškeré dění internet, který nabízí dostupnost informací téměř o čemkoliv. A nejen to, ale mnohem více. Současná mládež se nerada nechává organizovat, mnozí mají tendenci přiklánět se k neformálním strukturám vůbec. V tom jim internet nabízí naprosto unikátní prostředí. Při experimentování se svou identitou mohou adolescenti vstupovat do různých skupin, setrávat v nich či je kdykoliv opouštět. Nejsou zde žádná pravidla a nemusí nikoho poslouchat.

Dále je pro ně internet tolik přitažlivý, protože na něm můžou hrát hry, posílat různá videa či obrázky, chatovat s kamarády a poznávat nové, dělat všechny ty možné vzrušující věci a přitom se nevzdálit z domova ani na krok.

Je sice výborné, že mládež může získat přehled o dění na celém světě a být v kontaktu se všemi, kteří jsou také „připojeni“, ale je třeba aby také pochopila, že čím více možností média nabízí, tím větší nebezpečí jí hrozí. A u internetu to platí obzvláště, kdy například anonymita, kterou disponuje je téměř nekontrolovatelná a lehce zneužitelná. Protože se technologický pokrok, kterého je internet neodmyslitelnou součástí neustále vyvíjí, je velmi důležitý celoživotní proces vzdělávání v oblasti těchto médií.

2 Vznik a vývoj internetu

Internet je sociální, interaktivní, komunikačně propojující médium, které jako prostředek komunikace zasahuje do vztahů pracovních, partnerských i rodinných.

Internet vznikl v americkém Pentagonu v roce 1969 pod názvem ARPA-net. Tento systém měl dát vědcům pracujícím na vojenských kontraktech možnost, aby v různých oblastech USA spojili své prostředky a mohli se tímto způsobem dělit o nákladné vybavení, které používali. Pentagonový internet se až do počátku 80. let skládal z pěti set počítačů zamčených ve vojenských laboratořích a katedrách počítačové vědy. Po určitém čase se však na ARPA-net začali napojovat jiní lidé z univerzitního prostředí a využívat ho k vlastním cílům. V roce 1987 již bylo na internet napojeno cca. 28 tisíc počítačů na nejrůznějších univerzitách a laboratořích. Jeho uživatelé do systému zaváděli mnoho inovací, vymýšleli nový software, který jim umožňoval účast na diskusích a využívání dostupných údajů. S přibývajícím počtem domácích počítačů, se začal internet šířit i mimo akademickou půdu, čímž vstoupil do fáze explozivního růstu.⁵

Koncem 20. století došlo díky digitalizaci k masivnímu rozvoji komunikačních možností nabízených počítačovými systémy propojenými do nejrůznějších sítí, z nichž je nejvýznamnější celosvětová síť právě internet a s ním spojený World Wide Web (www). Tato síť umožňuje rychlou výměnu a vyhledávání nejrůznějších digitalizovaných informací, od textů po videozáznamy bez ohledu na hranice států a kontinentů. Podle některých autorů se jedná o zvláštní typ nefyzikálního prostoru, v němž se mohou realizovat nejrůznější typy komunikace, stejně jako ve fyzikálním prostředí v němž se pohybujeme. V tomto specifickém prostoru se začala velmi rychle rozvíjet „nová média“ , tedy komunikační aktivity, od interpersonálních např. elektronická pošta, přes skupinové např. konference, chaty, až po skutečně veřejnou komunikaci např. internetové deníky, časopisy, rozhlasové stanice, apod.. Za největší zvláštnost médií, která se v prostředí internetu nachází, bývá označována jejich vyšší interaktivita, tedy větší možnost, aby se na závěrečné podobě konzumovaného produktu podílel i jeho příjemce, a to prostřednictvím komunikace s podavatelem nebo jeho produktem. Mediální komunikace v prostředí internetu

⁵ GIDDENS, A.: Sociologie. 1. vyd. Praha: Argo, 1999.

dovoluje větší možnost interakce tzn. zpětné vazby, mezi tím, kdo sdělení vytvořil, a tím, kdo ho užívá. Nabídka informací na internetu je nestrukturovaná, čímž dovoluje mnohem větší míru specifičnosti nabízeného produktu, z něhož je možné si vybírat jen to, o co má uživatel zájem.

Internet spíše rozšiřuje současné komunikační možnosti, než aby byl jejich radikální změnou, je však nesmírně těžké určit směr, jímž se bude mediální komunikace – obohacená o prostředí internetu, tedy „sítě sítí,“ do budoucna rozvíjet.⁶ Internet celkově naplňuje řadu základních potřeb adolescentů, například stimulace, orientace v sociálním okolí, citové jistoty prostřednictvím vztahů s vrstevníky a možnost být sám sebou nebo kýmkoliv jiným budou chtít. To vše dělá internet pro mládež tolik zajímavým.

2.1 Virtuální realita

Virtuální realita je uživatelské rozhraní, které se snaží napodobovat počítačové prostředí tak, jak ho vnímají naše smysly. Takto vytvořená atmosféra může vytvářet dojem skutečného světa.

Pojem virtuální realita je vlastně název, který je sám sobě protikladem. Jinak řečeno znamená neskutečné, ne zcela odpovídající realitě, od reality posunuté. Má za úkol plnit různé funkce způsobem, že člověku předkládá takové vjemy, jaké by měl, kdyby se pohyboval ve skutečném prostředí. Především jde o sluch a zrak (v určitých oblastech i hmat, čich , apod.). Toto vše má obrovskou výhodu v tom, že můžeme nahlédnout do míst, kam bychom se nikdy nedostali. Pomocí virtuální reality se můžeme přenést do zcela jiného světa, který strhne naše smysly tak, že zapomeneme, co je vlastně skutečné. Využití této virtuální reality je v mnoha oblastech současného dění, od lékařství, sportu, armády až po počítačové hry. V podstatě se dá říci, že současná mládež tráví více než třetinu svého volného času ve virtuálním světě. Adolescenti tráví hraním počítačových her i několik hodin denně, kdy se stylizují do virtuálních bojovníků, kteří rozdávají rány na všechny strany a neohroženě postupují do dalších levelů. O virtuálním světě ale můžeme mluvit i v případě komunikace prostřednictvím internetu, resp. chatu, skypu či icq, v hojné míře používané především současnou mládeží. V důsledku toho, že internet nabízí

⁶ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: Média a společnost. 1. vyd. Praha: Portál, 2003.

ve své podstatě úplnou anonymitu a to především fyzickou, kdy nás nikdo nevidí, mohou se účastníci těchto komunikací popsat přesně podle svých představ.

V prostředí internetu můžeme měnit svoji identitu, muž se může stát svou animou, žena se může nevědomě pokoušet o identifikaci se svým animem.⁷ Jejich virtuální já může být naprosto kýmkoliv. Přitom musíme brát v úvahu, že lze komunikovat pod více jmény a mít tak vlastně několik, od sebe naprosto odlišných, identit. Určité problémy se poté dají očekávat při styku se skutečnou realitou, kdy mládež opustí anonymitu klávesnice, a musí se na veřejnosti vyjadřovat se všemi svými nedostatky a komplexy a řešit „obyčejné„ věci. Není divu, že se jim následně realita může zdát v porovnání se svým vysněným a ideálním virtuálním světem nudná, šedivá a stereotypní.

Podle některých klinických výzkumů vlivu dlouhodobého pobytu ve virtuální realitě bychom se dokonce mohli obávat ztráty originality myšlení, chybné percepce vlastní osoby, nebo i pocitů odcizení a obtížnějšího návratu do reálného světa.⁸ Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby mládež měla vždy kontakt se skutečnými věcmi a problémy a dokázala vnímat rozdíly mezi oběma světy.

Člověk je společenský tvor, který vyhledává přítomnost dalších jedinců svého druhu, se kterými se snaží následně sdílet své pocity a prožitky. U mládeže je tato potřeba interakce jednou ze základních, a to z důvodu učení a osvojování si společenských rolí a statutů. Jinak tomu není ani ve světě médií a virtuálním světě internetu. Z tohoto důvodu adolescenti, dle průzkumů, využívají síť především ke komunikaci a navazování nových vztahů.⁹

Proto je nezbytné vymezit a blíže specifikovat mediální komunikaci a programy, které tuto komunikaci na internetu různým způsobem zprostředkovávají.

2.2 Mediální komunikace

Tímto pojmem rozumíme veškerou komunikaci, která je zprostředkovávána pomocí médií. Představuje významný faktor spoluutvářející život jedince, skupiny

⁷ ŠMAHEL, D.: Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. vyd. Praha: Triton, 2003.

⁸ VYBÍRAL, Z.: Psychologie lidské komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2000.

⁹ LUPA SERVER O ČESKÉM INTERNETU: Děti i rodiče podceňují rizika na Internetu [online]. [cit. 2009-01-29]. Dostupné na : <http://www.lupa.cz>

i celé společnosti. Základním předpokladem toho, aby člověk mohl vstoupit do procesu mediální komunikace a úspěšně se orientoval ve světě médií je třeba, aby těmto médiím porozuměl a byl schopen mediálně sdělení dekodovat a interpretovat. To znamená, že musí být dostatečně mediálně gramotný. Tímto pojmem rozumíme schopnost jedince vyhledávat, hodnotit, analyzovat a následně dále předávat informace v nejrůznějších formách. Přitom nezáleží, zda se jedná o informace v tištěné, elektronické, nebo digitální podobě. Mediální gramotnost můžeme zařadit do jedné z kompetencí, kterými by měl být vybaven člověk žijící v demokratické, otevřené společnosti, jenž chce být úspěšný nejen ve sféře sociální, ekonomické a politické, ale i osobní.

Úkolem médií, resp. mediální komunikace ve společnosti je:

- **informování** (poskytování informací o událostech a podmínkách ve společnosti, naznačování mocenských vztahů , podporu inovací a usnadňování adaptace),
- **korelace** (vytváření konsenzu, vysvětlování, komentování a vykládání významů událostí, apod.),
- **kontinuita** (prosazování všeobecně přijatelných hodnot, přenášení dominující kultury, objevování subkultur a nových trendů),
- **zábava** (prostředek uvolnění a oslabení sociálního napětí),
- **mobilita** (představující široké využití masmédií pro účely politické, ekonomické, apod.).¹⁰

Současná globalizovaná společnost využívá pro komunikaci všestranná elektronická média a jiné moderní technologie. Vedle dnes již standardních sdělovacích kanálů, kam patří např. telefonní linky, mobilní telefony, faxy či dálnopisy, se stal nepostradatelným nástrojem pro komunikaci a práci s informacemi internet. Narozdíl od jiných prostředků masové komunikace zde uživatel nemusí informace jen pasivně přijímat a vyhledávat, ale může je i přidávat či na ně nějakým způsobem reagovat a zapojit se tak do diskuse s ostatními uživateli. Tato komunikace sebou nese také přizpůsobování a zjednodušování jazyka. Z důvodu úspory času při psaní dochází k omezování nebo zkracování slov

¹⁰ MCQUAIL, D.: Úvod do teorie masové komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 1999.

a k utváření zvláštního komunikačního slangu např. 4you (pro tebe), LOL (směji se nahlas) apod..

Od klasických médií masové komunikace se internet liší i dostupností svého sdělení v prostoru a čase. V jeho prostředí probíhají nejrůznější druhy interpersonální komunikace a sociální interakce, ať se již jedná o sdělení masové, skupinové či dyadické. Internet dává uživateli možnost, na rozdíl od jednosměrných médií, být zároveň konzumentem i zdrojem informací. Jako konzument si navíc může nezávisle vybrat informační kanál, přičemž není omezen jakousi programovou nabídkou, jako je tomu např. u televize, rozhlasu či tištěných médií.

Mládež nejčastěji na internetu komunikuje prostřednictvím těchto programů.

2.2.1 E-mail

Jde o tzv. elektronickou poštu, neboli posílání dopisů přes Internet. Příjemce si může poštu, prostřednictvím osobního počítače připojeného k síti, vyzvednout kdykoliv a kdekoliv. Hlavní výhodou této pošty je její rychlost. I několikastránkový dopis dojde na druhý konec světa během několika málo minut. K e-mailu mohou být přikládány různé soubory (grafické, zvukové, textové), na jejichž přítomnost je příjemce upozorněn, a poté co si je uloží na svůj počítač s nimi může dále libovolně pracovat. Díky těmto výhodám je elektronická pošta velkou měrou užívána i ve vnitropodnikových sítích, kde za její pomoci zaměstnanci komunikují a vyměňují si informace.

2.2.2 Chat

Chat je počítačový program, který zprostředkovává krátkou komunikaci nebo rozhovor dvou či více lidí v reálném čase. Struktura chatu je tvořena systémem tématických místností, do nichž mohou účastníci vstupovat. Účastník do místnosti, neboli diskusního fóra, může vstoupit jako host, či se zaregistrovat pod svou přezdívku. Chaty rozdělujeme do dvou základních skupin. Do první můžeme zařadit tzv. specializované diskuse zaměřené na konkrétní obor a navštěvované hlavně profesionály v dané problematice a lidmi, kteří hledají odbornou radu.

Do druhé skupiny můžeme zařadit diskusní fóra, která nejsou přesně tématicky vymezená a slouží především k zábavě.

2.2.3 Skype

Skype je software, který za pomoci osobního počítače připojeného k síti internet, umožňuje komunikaci s kýmkoliv někde ve světě. Uživatel si může s dalšími lidmi psát (chatovat), mluvit, nebo se na ně dívat prostřednictvím webové kamery či jim posílat své webové video. Nejsilnější stránkou skypu je však telefonování po internetu, které je pro uživatele sítě zcela zdarma.

Tomu, že jsou tyto softwary významně užívány především současnou mladou generací a to jak k zábavě, navazování nových kontaktů, komunikaci či k zasílání korespondence, nasvědčují i výzkumy, které byly prováděny již v letech 2000 a 2002. Z těchto výzkumů bylo zjištěno, že internet používalo převážně ke komunikaci cca. 62% všech uživatelů ve věku 15-30 let.¹¹ Tento počet se však neustále zvyšuje, což dokládají i výsledky výzkumu společnosti Gemius, která v roce 2006, ve spolupráci se serverem SaferInternet a portály Seznam, Atlas, iHNed a iDnes provedla výzkum, na základě kterého bylo zjištěno, že internet, především ke komunikaci, resp. přijímání a odesílání e-mailů, využívá již 88% uživatelů, převážně ve věku 12-17 let.¹²

¹¹ SAK, P., SAKOVÁ, K.: Mládež na křižovatce. 1.vyd. Praha: Svoboda servis, 2004.

¹² LUPA SERVER O ČESKÉM INTERNETU: Děti i rodiče podceňují rizika na Internetu [online]. [cit. 2009-01-29] Dostupné na : <http://www.lupa.cz>

3 Pozitivní vliv a přínos internetu

Internet se stal součástí života nejen dospělých, ale především mládeže a dětí. Díky téměř neomezenému množství informací nabízí adolescentům široké možnosti v oblasti učení, vzdělávání a zábavy. Dá se říci, že internet vede také k jistému druhu samostatnosti. Většina mládeže se s ním naučila pracovat sama, nebo díky svým vrstevníkům a to ještě v době, než začala navštěvovat školu.

V současné době je internet, například při studiu, téměř nepostradatelný. Tolik informací a dat, které lze během chvíle vyhledat na síti, by těžko studenti načítali a hledali někde ve studovnách a knihovnách. Existují také různé výukové interaktivní vzdělávací programy, tvořené nejen pro děti a mládež, ale i pro dospělé. Některé střední a vysoké školy zadávají informace týkající se např. zápisu do studia, zápočtů, termínu zkoušek, apod. pouze prostřednictvím internetu. Dále zde můžeme nalézt velké množství „taháků“, referátů a vyhotovených domácích úkolů, čehož děti a mládež samozřejmě bystře využívá. Také přítomnost různých protichůdných informací a konfrontace s nimi může uživatele obohatit v tom, že je nucen si vytvořit svůj vlastní úsudek nebo si uvědomit jiný pohled na věc.

Internet jako médium disponuje možností tzv. zpětné vazby, kdy nejsme vázáni na programovou nabídku, jako je tomu např. u televize. Informace na síti si uživatel vyhledá dle své potřeby a může na ně okamžitě reagovat. Pro mládež to mimo jiné znamená, že o informacích vyhledaných na síti může okamžitě diskutovat pomocí chatu, e-mailu či skypu. S připevněnou webkamerou komunikuje on-line - na živo, kdy se nejenom slyší, ale i vidí. Takto může komunikovat i několik účastníků najednou a pořádat tzv. konference, kdy každý je na jiném konci světa. Jako další veliké pozitivum v oblasti komunikace se ukázalo umístění internetu do nemocnic, kde je pro děti uzavřené na odděleních jediným možným spojením s okolním světem. Umožňuje tak nemocným spolu komunikovat, jako by leželi vedle sebe. Tímto způsobem si mohou navzájem předávat emoční podporu s někým, kdo opravdu chápe, co ve své nemoci prožívají.

Anonymita, kterou internet poskytuje, působí pozitivně na řešení různých sociálních a psychických problémů. Z výzkumů vyplývá, že většina lidí o sobě prozradí mnohem více ze svého soukromí, pokud má jistotu, že nebude identifikována. Dětem tato anonymita usnadňuje svěřování se s různými problémy,

o kterých se s rodiči stydí, nebo dokonce bojí mluvit. Existuje mnoho e-poraden, kde mohou svou situaci prodiskutovat zcela anonymně bez obav, že budou někým konfrontováni. Ve virtuálním prostředí jsou jednoduše mnohem výřečnější, otevřenější a nebojí se vyjádřit své názory a pocity.

Většina dětí ale využívá internet především ke hraní počítačových her. V oblasti zábavy toto médium nabízí opravdový ráj. Mohou se hrát hry, které trvají několik minut, ale i hodin nebo dnů. Uživatelé hrají hry sami či ve skupinách a společenstvech rozprostřených po celém světě. Teenageři se v rámci této aktivity mění v důmyslné vědce a analytiky a aniž si to uvědomí, vytvářejí komplikované modely a strategie s cílem porazit soupeře. Podle průzkumu je tato činnost populární zejména u mladší věkové skupiny, bez ohledu na pohlaví. Mezi mládeží je již preferována spíše chlapci. Dívky raději přispívají do různých diskusních fór, nebo píší své internetové deníky – blogy. Obecně tyto hry podporují postřeh, fantazii i logické myšlení.

Tomu, že je internet přínosem a využívá jej stále více a více lidí, převážně dospívajících, nasvědčují i prováděné výzkumy a jejich výsledky. V roce 1995 využívalo internet pouze 4% uživatelů ve věku 15-18 let, v roce 1997 se tento stav uživatelů v dané věkové skupině zvýšil již na 30%, v roce 2000 využívalo síť sítí již 63% adolescentů a v roce 2002 navštěvovalo internet téměř 80% mládeže.¹³ Dále z výzkumu ČSÚ, který proběhl ve 2. čtvrtletí roku 2008 vyplývá, že internet v současné době v ČR využívá 4,8 mil. jednotlivců ve věku 16 let a starších. Od roku 2003 se počet uživatelů téměř zdvojnásobil, kdy k nárůstu došlo u všech socio-demografických skupin.¹⁴

Všeobecně se dá říci, že internet dokáže velkou měrou přispět ke kvalitnímu utváření jedince, jak po psychické tak sociální stránce.

Na druhou stranu však nesmíme zapomenout, že internet není pouze médiem, které přináší samá pozitiva, ale je i médiem, které disponuje řadou negativních vlivů. Proto je zapotřebí, aby si uživatelé, zejména adolescenti, byli těchto vlivů vědomi a byli připraveni těmto vlivům čelit .

¹³ SAK, P., SAKOVÁ, K.: Mládež na křižovatce. 1.vyd. Praha: Svoboda servis, 2004.

¹⁴ BUSINESSINFO.CZ.: Statistika připojení českých domácností a jednotlivců k internetu [online]. [cit. 2009-01-26]. Dostupné na: <http://www.businessinfo.cz>

4 Negativní vliv a rizika internetu

Jak je již uvedeno v předcházejících kapitolách, internet v současné době zasahuje do všech oblastí lidské činnosti. Pomocí internetu komunikujeme, nakupujeme, internet nám pomáhá v zaměstnání, při studiu, hledání informací, apod.. Internet však nepřináší pouze samá pozitiva. Má i svoje stinné stránky. To co je na jedné straně přínos může na straně druhé představovat zároveň hrozbu. Například díky možnému přístupu téměř ke všem informacím lze jen těžko zamezit nebo ovlivnit vyhledávání stránek s negativní či nevhodnou tematikou. Prostřednictvím internetu a počítačových sítí mohou být páčány podvody, zneužití osobní údaje občanů, objevují se nové závislosti, agresivita, pornografie, atp.. Na mládež, která je jedním z největších uživatelů internetu, tyto veškeré negativní vlivy působí a je jimi ovlivňována. V následujících kapitolách jsou rozvedena negativa, se kterými se mohou adolescenti nejčastěji setkat.

4.1 Anonymita na internetu

Anonymita je jednou z nejkontroverznějších věcí, které nám internet nabízí. Na jednu stranu je to přesně to, co na něm nejen mládež tak láká a přitahuje. Možnost vydávat se za někoho jiného, experimentovat, chovat se úplně jinak než v reálném světě, beztrestně šířit myšlenky, ideje, apod.. Na druhou stranu je anonymita přesně to, co pro nás a především pro dospívající představuje největší nebezpečí. Je zajímavé, že například děti se rády při chatování a podobných komunikacích vydávají za někoho jiného, ale už je možná ani nenapadne, že to samé může dělat i údajný kamarád na „ druhé straně „. Prostřednictvím této anonymity se několikanásobně zvýšil problém pedofílie. Díky internetu, důvěřivosti a často neznalosti dětí, není pro pedofila složité získat důvěru jako vrstevník vyhlédnuté oběti, zjistit důležité informace a domluvit si schůzku.

Portál E-bezpečí udává, že až čtvrtina českých dětí přiznává, že i přes riziko spojené s užíváním internetu, ráda elektronicky komunikuje a neváhá poskytnout své intimní údaje. Čtvrtina dětí se svěřila, že se jich prostřednictvím internetu již někdo ptal na sexuální zkušenosti a mnozí z Internetových komunikantů na ně odpověděli.¹⁵

¹⁵ E-BEZPEČÍ: České děti se na Internetu příliš svěřují. [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na: <http://cms.e-bezpeci.cz>

Co se mládeže týká, je toto jedna z největších hrozeb, které je na internetu může potkat. Je třeba, aby si především rodiče uvědomili, že přestože jejich potomek nevyjde ze svého pokoje, hrozí reálné nebezpečí a to nejen od případných pedofilů, ale i např. pachatelů majetkové trestné činnosti. Ti se prostřednictvím internetových komunikací mohou dozvědět potřebné informace o vybavení a zabezpečení domu a následně způsobit celé rodině škodu.

Nejen z těchto důvodů byla vytvořena následující pravidla pro bezpečné používání internetu, která by měl znát každý uživatel, zejména děti a mládež, jenž usedá k internetu poprvé.

1) „Nikdy nesděluj adresu svého bydliště, telefonní číslo domů nebo adresu školy, kam chodíš, jména a adresy rodičů a rodinných příslušníků i jejich telefonní čísla do práce, někomu, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu, jestliže Ti to rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) přímo nedovolí.

2) Pokud se neporadíš s rodiči, neposílej nikomu po internetu fotografii, číslo kreditní karty nebo podrobnosti o bankovním účtu a vůbec žádné osobní údaje.

3) Nikdy nikomu, ani nejlepšímu příteli, neprozrad' heslo nebo přihlašovací jméno své internetové stránky nebo počítače.

4) Nikdy si bez svolení rodičů nedomlouvaj osobní schůzku s někým, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu. Doma musí bezpodmínečně vědět, kam jdeš a proč. I když Ti rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) dovolí se s takovým člověkem sejít, nechod' na schůzku sám/sama a sejděte se na bezpečném veřejném místě.

5) Nikdy nepokračuj v chatování, když se Ti bude zdát, že se tam probírají věci, které Tě budou přivádět do rozpaků nebo Tě vyděsí. Vždy o takovém zážitku řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají).

6) Nikdy neodpovídej na zlé, urážlivé, nevkusné nebo hrubé e-maily. Není Tvoje vina, že jsi tyto zprávy dostal/a. Když se Ti to stane, oznam to rodičům.

7) *Nikdy neotvírej soubory přiložené k elektronickým zprávám (e-mailům), pokud přijdou od lidí nebo z míst, které neznáš. Mohou obsahovat viry nebo jiné programy, které by mohly zničit důležité informace a významně poškodit software počítače.*

8) *Vždy řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají) o všech případech nepříjemných, vulgárních výrazů na internetu, totéž platí pro obrázky s vulgární tematikou.*

9) *Vždy buď sám/sama sebou a nezkoušej si hrát na někoho, kým nejsi (na staršího, na osobu jiného pohlaví apod.).*

10) *Vždy pamatuj na následující pravidlo a chovej se podle něho: jestliže některá webová stránka bude obsahovat upozornění, že je určena jen pro dospělé nebo jen pro lidi od určitého věku, musí se to respektovat a ti, kteří nevyhovují kritériím nemají takovou stránku otevírat.*

11) *Domluv se s rodiči na pravidlech používání internetu a poctivě je dodržuj. Především se domluv, kdy můžeš internet používat a jak dlouho.*

12) *Pro vždy si zapamatuj další pravidlo: když Ti někdo na internetu bude nabízet něco, co zní tak lákavě, že se to nepodobá pravdě, nevěř mu – není to pravda.*

13) *Jestliže na internetu najdeš něco, o čem jsi přesvědčen, že je to nelegální, oznam to rodičům.* ¹⁶

Bohužel ale musíme vycházet z toho, že mládež je již ve své podstatě rebelská a odmítává k jakýmkoliv zákazům a nařízením. Proto musíme být připraveni na to, že tato pravidla dodržována nebudou a působit preventivně především v oblasti mediální výchovy.

¹⁶ ČESKÁ ŠKOLA: Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu [online]. [cit.2008-11-04]. Dostupné na: <http://www.ceskaskola.cz>

4.2 Agresivní chování na internetu

Agresivní chování, které je znatelné ve společnosti, se nachází i ve všech oblastech internetových portálů.

Prvky agresivního chování můžeme nalézt např. ve zpravodajství, které nás informuje o agresivitě lidí v reálném světě, v on-line počítačových hrách, kde se může uživatel situovat do rolí, které by v reálném životě byly společensky sankcionované a kde jako hráč pasivně nepřihlíží k vraždění, ale jako aktivní subjekt zabíjí.

Dále se můžeme s verbální agresivitou setkat na diskusních fórech a chatech, kde se objevil nový fenomén užívající anglického označení flame wars, což znamená, že lidé spolu diskutují takovým „ohnivým“ způsobem, při kterém dochází ke slovnímu napadání, kterého by uživatel nebyl v reálném světě patrně schopen. Jinými než verbálními formami agrese jsou na internetu dosti rozšířené útoky na cizí webové stránky, zahlcení e-mailové schránky oběti spamy, rozesílání zpráv pod cizím jménem či zasílání virem infikovaného e-mailu.¹⁷

V současné době se ve stále větší míře na internetu objevuje i tzv. kyberšikana (cyber bullying, online bullying), která spočívá v obtěžujícím chování, jenž může být jak v prostředí e-mailu, chatu, diskusních fór, tak blogu apod.. Vyznačuje se zasíláním nemravných zpráv, výhrůžek, zastrašování, ale i zasíláním virů či uveřejňování nehodných obrázků, které ponižují příjemce, apod.. Snad každý z nás byl již svědkem záběrů, zveřejněných ve zpravodajství různých televizí, kdy si žáci základních či střední škol natočili rvačky či ponižování svých spolužáků a učitelů, nebo trýznivé zacházení se zvířaty, které následně zveřejnili na internetu.

Prostřednictvím internetu se můžeme, i nechtěně, dostat na elektronické stránky různých extrémistických skupin a hnutí, které často obsahují videozáznamy s fyzickými útoky proti občanům národnostních menšin či programová prohlášení, jenž své členy i nečleny k agresivnímu chování vyzývají. Dále existují portály, jejichž hlavní náplní je shromažďovat a dále zpřístupňovat záběry s agresivním a útočným chováním z reálného světa, např. fanoušků při různých sportovních utkáních či demonstrantů při pouličních nepokojích, apod..

¹⁷ ŠMAHEL, D.: Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. vyd. Praha: Triton, 2003.

Mládež v průběhu své socializace využívá schopnost identifikace a nápodoby, kdy agresivita, se kterou přijde do styku nejen prostřednictvím internetu, vytváří u jedince odlišný způsob vnímání a chování. To se poté může značnou měrou podílet na jeho postupném znecitlivění ke skutečnému násilí v reálném světě.

4.3 Kyberkriminalita

Tento pojem se používá k označení trestné činnosti spáchané v kyberprostoru, nebo k trestné činnosti, k níž dojde za použití počítače. Je to úplně nový druh kriminality, který se rozšířil s rozvojem internetu. Za přispění anonymity, která je s kyberzločinem úzce spjata, se s ním můžeme setkat ve všech oblastech internetového života. Je třeba mít na paměti, že tato trestná činnost se zdaleka netýká jen dospělých uživatelů, ale také mládeže. Je důležité nepodceňovat inteligenci dospívajících ve smyslu jejich dovedností a práce s internetem. Existuje určitá skupina adolescentů, kteří již nejsou běžnými uživateli internetu, ale vyžívají se v bádání po detailech programových systémů a překračování jejich hranic. V praxi to pak znamená, že se dokáží „ nabourat „ do počítačového systému, změnit ho, poškodit, nebo jinak ovlivnit a to samozřejmě bez vědomí majitele. Tato činnost se označuje jako hackerování nebo crackerování. Je pravda, že většina mladých hackerů nechce způsobit nějaké škody, ale pouze zkouší své schopnosti, nicméně se svou činností již mohou dopouštět různých trestných činů.

Další, mezi mládeží velmi oblíbenou, činností, která je úzce spjata s kriminalitou, je stahování hudby a software pirátství. Nejen veškerá hudba na internetu, ale i klipy, filmy, softwary, apod. je chráněna autorskými právy a každé nelegální stažení a následná distribuce znamená porušení zákona. Mládež si často neuvědomuje, že by se již mohlo jednat o trestný čin, za který může být soudem udělen až nepodmíněný trest odnětí svobody.

Mládež je v oblasti informační bezpečnosti specifickou kategorií, kterou je třeba chránit nejen před nebezpečím z reálného světa, ale také z toho internetového. A to není pouze zmíněné hackerování, stahování hudby, ale mnohem závažnější druhy trestné činnosti, jako jsou podvody, padělání, dětská pornografie, apod.. V rámci nutnosti vzdělávání se o nástrahách internetu, vznikly v ČR webové stránky projektu SaferInternet, který mimo jiné spolupracuje se státní správou (např. PČR)

a soukromým sektorem (např. Microsoft) či webové stránky e - bezpečí. Nejen pro mládež, ale pro všechny uživatele platí, že neexistuje bezpečný či nebezpečný internet. Je pouze internet a každá jeho WWW stránka může být zdrojem útoku nebo podvodu. To co platí dnes, nemusí platit zítra a informační bezpečnost je tak nekonečný koloběh. Z pohledu prevence a informovanosti, nejen uživatelů, považují za velký nedostatek skutečnost, že Policie ČR nevede pro kriminalitu páchanou prostřednictvím internetu zvláštní statistiky, takže se údaje o ní skrývají v globálních číslech.¹⁸

4.4 Závislost na internetu

Stejně jako závislost na alkoholu, sexu, cvičení, nebo výherních automatech, existuje také závislost na internetu. Určení toho, co znamená být závislý na internetu a jakým způsobem se takový uživatel odlišuje od uživatele nezávislého, však není jednoduché. Za nadměrný čas strávený na internetu se považuje rozmezí 5-25 hodin týdně.¹⁹ Závislost na internetu je podmíněna určitými předpoklady a okolnostmi a pokud nemá uživatel psychopatologické sklony k tomuto jednání, je pravděpodobné, že závislost na internetu nevznikne. Patologické používání internetu se projevuje závislostí na konkrétních službách, jež síť poskytuje. Může se jednat o závislost na chatové komunikaci, na on-line burzách, on-line způsobu nakupování, on-line počítačových hrách či pornografii.

Závislost na internetu můžeme nejen u dětí, ale i mládeže rozpoznat na základě přítomnosti některých symptomů, mezi které řadíme:

- **Důležitost** – pro závislého člověka se příslušná činnost stává nejdůležitější na světě, přičemž převládá pocitům i myšlení. Pokud se jedinec své závislosti zrovna nevěnuje, alespoň na ní myslí (pokud nemůžeme být připojeni na internet, alespoň o tom přemýšlíme).
- **Změna nálady** – v případech, kdy aktivitu na níž jsme závislí nemůžeme z různých příčin vykonávat, mění se nám nálada a nejsem schopni se soustředit.
- **Zvyšování tolerance** – snášenlivost na určitou dávku látky nebo činnosti se zvyšuje (na internetu vykonáváme stále častěji aktivitu, na níž jsme závislí).

¹⁸ LUPA SERVER O ČESKÉM INTERNETU: Stav internetové kriminality v česku [online]. [cit. 2009-01-10]. Dostupné na: <http://www.lupa.cz>

¹⁹ ŠMAHEL, D.: Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. vyd. Praha: Triton, 2003.

- **Abstinenční příznaky** – po přerušení konkrétní činnosti se u závislého člověka dostávají nepříjemné psychické i fyzické příznaky (snížená schopnost normálně fungovat v běžném životě, bolesti hlavy, apod.).
- **Konflikt** – u závislého člověka dochází stále častěji ke konfliktům s okolním světem – rodinou, školou, prací, apod..
- **Recidiva** – neboli opětovný návrat do stavů vyvolaných činnostmi, na které jsem závislí.²⁰

Závislosti můžeme dále rozdělit na **pasivní** (např. sledování televize) či **aktivní** (závislost na internetu, zde vyvíjíme určitou činnost), **psychickou** (projevující se touhou dosáhnout určitého stavu, pocitů) nebo **fyzickou** (po vysazení se projevují abstinenční příznaky fyzického rázu, třes, pocení, apod.). Při závislosti na internetu, stejně jako jiných závislostí, dochází k rozvoji četných psychických i fyzických symptomů, jimž jsou např. bolesti hlavy, neschopnost normálně fungovat, nesoustředění se, apod..²¹

U jedinců, jenž jsou na internetu závislí dochází, stejně jako u jiných závislostí, k osobnostním změnám. Omezují kontakt se svým okolím, přecházejí do izolace, přestávají vykonávat činnosti, které jim přinášely radost, uspokojení. Dochází ke změně životního stylu, a proto, že si jsou svého patologického chování zpravidla vědomi, snaží se svoji internetovou činnost před ostatními ukrývat.

4.5 Zdravotní rizika

Podle současných znalostí není pochyb, že masové používání internetu, resp. počítače je spojeno s řadou zdravotních obtíží.

Tyto zdravotní rizika můžeme rozdělit na :

1. zrakové obtíže
2. potíže s pohybovou soustavou
3. potíže psychosomatické

²⁰ Šmahel, D.: Psychologie a internet dětí dospělými, dospělí dětmi. vyd. Praha: Triton, 2003.

²¹ Tamtéž.

Hlavní problém mládeže, a nejen jí, je v tom, že čím více času tráví na internetu, tím méně ho zbývá na skutečný pohyb. To samozřejmě vede k celkově špatné fyzické kondici, která může vyústit v konkrétní fyziologické problémy. Je důležité, aby rodiče či učitelé kladli u adolescentů důraz na aktivní odpočinek a zajistili odpovídající funkční a anatomické vybavení pro práci s PC. To znamená například židli přizpůsobenou pro správné držení těla, rozměrově odpovídající pracovní stůl, nebo anatomicky tvarovanou klávesnici s myší.

5 Mediální výchova jako prevence negativních dopadů internetu

Z důvodu rozvoje nových technologií umožňující digitalizaci médií stále více a více dochází k prosycení mediální produkce do každodenního života jedince průmyslové a informační rozvinuté společnosti. Proto je velmi důležitou součástí výbavy každého člověka znalost, která mu umožní mediální sdělení využívat ke svému prospěchu a ochrání ho před jejich případnými negativními vlivy. Aby jedinec tuto znalost získal a úspěšně se zapojil do procesu socializace v současné moderní společnosti slouží tzv. mediální výchova, která má za úkol propojení mediálního světa s realitou.²²

Cílem mediální výchovy je vybavit člověka základní úrovní mediální gramotnosti, která je potřebná k získání poznatků a dovedností důležitých pro orientaci v nabídce mediálních produktů. Neméně důležitá je však i pro schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku k uspokojení nejrůznějších potřeb – od vzdělání a získávání informací až po naplnění volného času.²³

Mediální gramotnost je tvořena:

- a) na jedné straně **poznatky**, jenž jsou potřebné pro získání kritického odstupu od médií, na straně druhé umožňujícími maximálního využití nabídky médií jako zdroje zábavy, informací, apod.
- b) **schopnostmi** usnadňujícími a umožňujícími tento kritický odstup a max. kontrolu při vlastním využívání médií²⁴

Mezi základní poznatky, resp. znalosti, které mediální gramotnost zahrnuje patří fungování médií, společenská role médií a mediální produkt.

Z důvodu úspěšného se začlenění do společnosti by měla být mediální výchova mládeže zprostředkovávána jak rodinou, a to již v ranném věku, tak školou v rámci vzdělávacího programu a měla by působit především jako prevence negativních dopadů internetu.

²² MIČIENKA, M., JIRÁK, J. a kol.: Základy mediální výchovy. 1. vyd. Praha: Portál, 2007.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

5.1 Mediální výchova v rámci rodiny

V současné uspěchané době, kdy se mění hodnoty a priority celé společnosti, kde mají dominantní postavení právě média, která nám určují co je správné a co ne, bychom měli bedlivě sledovat, jaké informace jsou ze stran internetu podsouvány našim dětem a mládeži. Je třeba je chránit před nežádoucími informacemi, které z důvodu jejich malých zkušeností, nedostatečné kritické reflexe a kognitivního vývoje, ještě nedokážou kvalitně interpretovat, a tím mohou výrazně negativně ovlivnit jejich socializační vývoj. Právě oblast mediální výchovy by měla být středem pozornosti zájmu v rodinách, protože tam se děti s médii setkávají poprvé, a to již v ranném věku. Důležité je neodkládat mediální výchovu s tím, že jsou děti příliš malé, nebo že obsahu mediovaného sdělení ještě nerozumí. Rodiče by měli sledovat na co se děti dívají, co poslouchají nebo jakou PC hru právě hrají a hlavně jim vysvětlovat a objasňovat, co a proč nám připadá násilné či vulgární, a pro ně tedy nevhodné. Bohužel se dnes často stává, že rodiče využívají internet, televizi a jiná média jako suplování výchovy. Místo aby se dětem věnovali a trávili s nimi svůj volný čas, je raději posadí k televizi nebo počítači a tzv. „mají klid“.

Média jsou v rodinách často využívána také jako výchovný nástroj – trest nebo odměna. Zpravidla jako zákazy, kdy se při špatných známkách dětem internet, playstation či sledování televize prostě zakáže.

V každém případě by v rodině měla platit určitá dohodnutá pravidla, obsahující časový potenciál vymezený pro média ve volném čase, stejně jako selekci programové nabídky. Při výběru programu by rodiče měli dítěti navrhnout více alternativ.

5.2 Mediální výchova v rámci školy

Mediální výchova není tak jednoduchým tématem, jakým se na první pohled může zdát. Ani mnoho dospělých ve své podstatě neví, jak rozpoznat kvalitní informace v médiích, čemu věřit a proč, nebo jak poznat, kdy byl v např. v televizi obsah informace pozměněn díky vystřížení určité části rozhovoru a podobně. Z tohoto důvodu je od roku 2000 mediální výchova zařazena do **Rámcového**

vzdělávacího programu a od školního roku 2006 je součástí nově realizované životní reformy. Vyučuje se buď jako předmět samostatný, nebo je součástí předmětů jiných, například občanské výchovy, českého jazyka či dějepisu, popřípadě je kombinací obou těchto přístupů. Jde také o to, že učitelé mají větší šanci proniknout do světa dětí a mladistvých, protože slyší rozhovory nebo jejich útržky probíhající mezi vrstevníky a tím si mohou vytvořit představu o tom, jak s internetem pracují, jaké stránky navštěvují a jak a o čem na chatech komunikují. Mají tak větší přehled o dění a z tohoto důvodu mohou i na mládež lépe preventivně působit.

Mediální výchova je v rámci školy zpravidla zprostředkovávána dvěma základními principy. První princip je zaměřen na teorii (pozorování stavby mediálních sdělení, sledování vlivů a fungování médií, vztah mezi mediálním sdělením a realitou, hledáním rozdílů mezi informativním, reklamním a zábavním sdělením, apod.).²⁵ Druhý princip vychází z praxe, která je zaměřena na vlastní mediální činnost (práci ve školním časopise, rozhlase, natáčení filmů, apod.).²⁶ Oběma těmito způsoby žák získává základní poznatky o fungování a činnosti médií, mediální tvorbě a pravidlech, která s nimi souvisí. Osvojuje si představu o možnostech, podmínkách a omezení, která jsou s prací v médiu spojená a seznamuje se s vlivem, jenž mají na člověka a celou společnost. Znalost mediální výchovy a vlivů, která mohou mít média na jedince může následně snížit potencionální nebezpečí, jenž je se špatnou prací na internetu spojené.

²⁵ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. a kol.: Základy mediální výchovy. 1. vyd. Praha: Portál, 2007.

²⁶ Tamtéž.

6 Shrnutí

Teoretická část se zabývá mládeží jako specifickou skupinou ve vztahu k internetu, charakterizuje pojem adolescence, popisuje proces socializace, dělí rizikové chování, které je s dospíváním spojené a blíže identifikuje životní styl současné mladé generace ovlivněné technologickým pokrokem. Dále popisuje internet, jeho možnosti, a blíže vysvětluje proč je pro mládež tak přitažlivý. Obsahuje specifikaci jeho pozitiv, resp. dostupnost informací, časovou úsporu, komunikaci atd., stejně jako negativ, především kriminality, anonymity, agresivity apod., a možnosti prevence těchto vlivů v mediální výchově.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 Cíle empirického šetření

Praktická část této bakalářské práce s názvem „Internet jako součást životního stylu mládeže – přínos nebo hrozba“ má za cíl provedení výzkumné sondy využívání internetu současnými adolescenty. Tato sondáž má orientačně zmapovat, kolik procent dospívajících z daného vzorku respondentů využívá internet, kde a k jaké činnosti jej převážně používají, kolik času internetu věnují, jaké elektronické stránky nejčastěji navštěvují a s jakými formami negativních vlivů se v souvislosti s užíváním internetu setkali. Následným zjištěním poté budou potvrzeny či vyvráceny stanovené hypotézy.

7.1 Hypotézy empirického šetření

H1 - většina mládeže v současné době využívá internet

H2 - muži využívají internet více než ženy

H3 - uživatelé z řad adolescentů tráví na internetu více než 10 hodin týdně

H4 - adolescenti nejčastěji používají internet doma

H5 - mládež využívá internet nejvíce ke komunikaci a zábavě

H6 - většina mládeže je obeznámena s případnými negativními dopady / vlivy souvisejících s užíváním internetu

H7 - většina mládeže již má negativní zkušenost s užíváním internetu

H8 - většina příslušníků mladé generace se domnívá, že je internet přínosem

8 Metody a harmonogram provedení výzkumu

Pro získání empirických informací názorových postojů respondentů bylo užito anonymní dotazníkové techniky. Otázky byly formulovány tak, aby jejich podstata směřovala k naplnění cíle bakalářské práce. Před samotnou distribucí dotazníku proběhl předvýzkum, kterého se zúčastnili 3 respondenti ve věku 17ti let, z okruhu mých známých, se kterými byly jednotlivé otázky podrobně zkonultovány. Na základě jejich komentářů byla otázka č. 4 ve znění „kolik času týdně na internetu trávíte“ rozdělena do více časových intervalů a otázka č. 5 ve znění „kde nejvíce internet používáte“ doplněna o možnost „u kamaráda“ .

Upravený formulář dotazníku obsahoval:

1. **úvod** – ve kterém byl respondent seznámen s cílem empirického výzkumu
2. **12 identifikačních a tématických otázek** (uzavřených, polootevřených či otevřených) ve znění:
 - Jste muž či žena ?
 - Využíváte v současné době Internet?
 - Jak velké je místo, kde trvale bydlíte ?
 - Kolik času týdně na Internetu trávíte?
 - Kde nejvíce Internet používáte?
 - K jaké činnosti nejvíce Internet využíváte?
 - Čeho se týkají elektronické stránky, které nejčastěji navštěvujete?
 - Byl/a jste seznámen/a s negativními a pozitivními vlivy Internetu?
 - Jste si vědom/a připadených negativních dopadů souvisejících s užíváním Internetu?
 - Máte již nějakou negativní zkušenost v souvislosti s užíváním Internetu?
 - Můžete případně tuto zkušenost specifikovat?
 - Považujete Internet spíše za přínos nebo hrozbu?
3. **závěr** – obsahující poděkování respondentům za vyplnění dotazníkových položek

Průzkum probíhal v prosinci 2008 mezi středoškolskou a učňovskou mládeží, ve věku 17-18 let, v okresním městě Písek. Dotazníkové formuláře byly předány třídním učitelům, kteří byli podrobně seznámeni se způsobem jejich vyplnění, s cílem průzkumu a návodem, jak odpovídat na případné otázky studentů/učňů. Následně učitelé, v postavení mediátorů, předali dotazníky 150ti respondentům, které seznámili s formulací otázek a v případě nejasností jim poskytli potřebná vysvětlení. Zároveň studenty/učně upozornili na anonymitu dotazníku a požádali je, aby pracovali samostatně a každou odpověď si dobře promysleli. Časový limit na vyplnění dotazníku nebyl nikterak stanoven. Studentům/učňům trvalo vyplnění dotazníkového formuláře zpravidla 15-20 minut.

9 Charakteristika vzorku respondentů

Celkem bylo rozdáno 150 dotazníků. Vzorek respondentů byl vybrán náhodně mezi studenty/učni druhých a třetích ročníků středních a učňovských škol v Písku.

Popis vzorku respondentů:

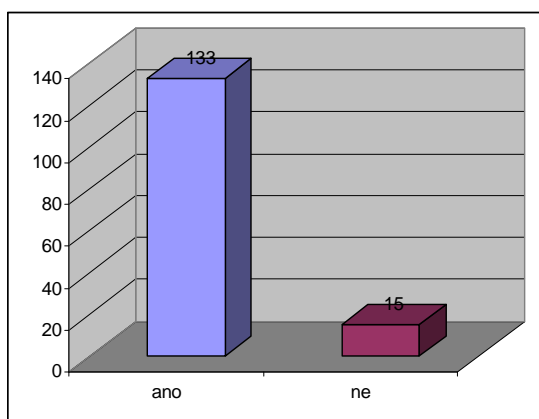
- celkový počet respondentů = 150 (96 mužů = 64%, 54 žen = 36%)
- počet neodevzdaných dotazníků = 0
- počet chybě vyplněných dotazníků = 2 (1 muž z celkového počtu 96 = 1,04%, 1 žena z celkového počtu 54 = 1,85%)
- počet respondentů nepoužívajících Internet = 15 (8 mužů z počtu 95 = 8,42%, 7 žen z počtu 53 = 13,2%)
- počet vyplněných dotazníků zařazených do zpracování = 133 (87 mužů = 65,41%, 46 žen = 34,58 %)

9.1 Grafická interpretace výsledků k jednotlivým otázkám

Otázka č. 1 : Jste muž či žena?

Celkem bylo osloveno 150 respondentů, z nichž bylo 96 mužů (64%) a 54 žen (36%). Z důvodu chybného vyplnění dotazníkového formuláře však musel být tento počet snížen na stav 95 mužů a 53 žen.

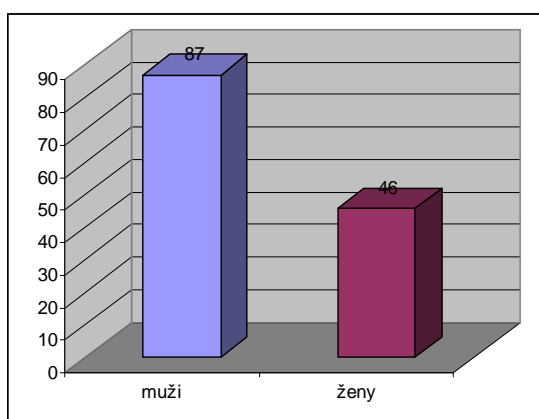
Otázka č. 2 : Využíváte v současné době Internet ?

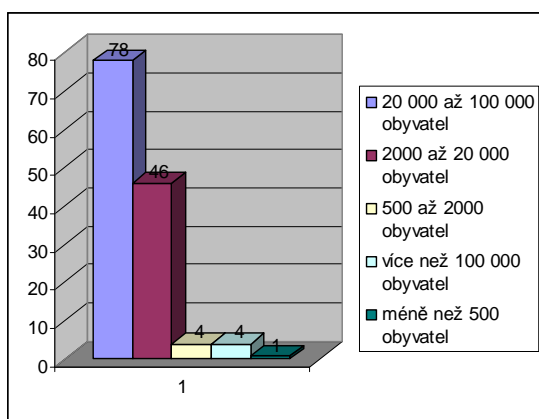
Z výsledku odpovědí vyplývá, že z počtu 148 respondentů v současné době využívá Internet 133 dotázaných (tj. 89,86%). 15 respondentů uvedlo, že Internet nepoužívá. Z těchto 15ti dotázaných bylo 8 mužů (tj. 8,42% z počtu 95) a 7 žen (tj. 13,2 % z počtu 53).

Vzhledem k tomu, že se další otázky týkaly pouze aktivních uživatelů Internetu, byl počet respondentů, kteří byli zařazení do předmětného průzkumu, snížen o shora uvedených 15 dotázaných na počet 133. Tento stav tvořilo 87 mužů (tj. 65,41%) a 46 žen (tj. 34,58%).

Grafické znázornění počtu respondentů, kteří se zúčastnili průzkumu:

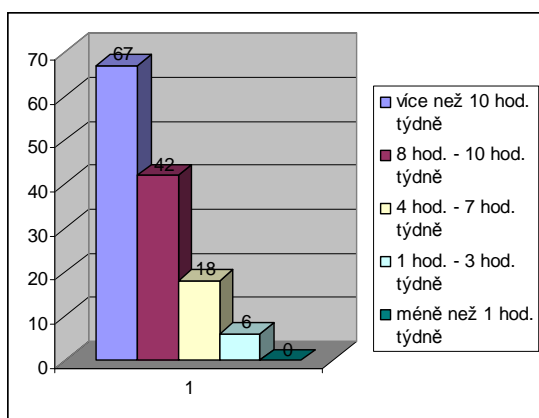
Otázka č. 3 : Jak velké je místo, kde trvale bydlíte ?

Z výpovědí je zřejmé, že ze 133 respondentů (tj. 100%) má :

- 78 dotázaných (tj. 58,64%) trvalé bydliště ve městě s počtem obyvatel 20 000 až 100 000
- 46 dotázaných (tj. 34,58%) trvalé bydliště ve městě s počtem obyvatel 2 000 až 20 000
- 4 respondenti (tj. 3%) žijí trvale na vesnici s počtem obyvatel 500 až 2 000
- 4 respondenti (tj. 3%) žijí trvale ve městě s počtem obyvatel vyšším než 100 000
- 1 respondent (tj. 0,75%) žije trvale na vesnici s počtem obyvatel menším než 500

Otázka č. 4 : Kolik času týdně na Internetu trávíte ?

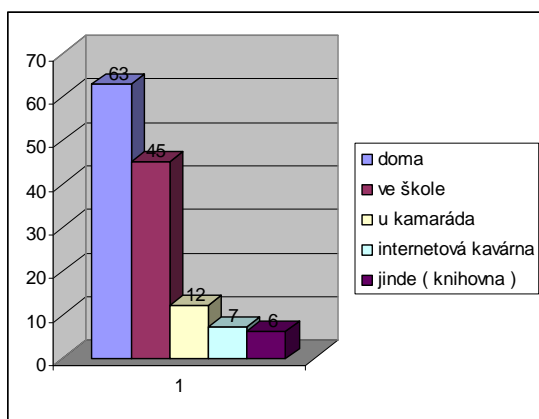

Z výpovědí vyplývá, že na Internetu tráví :

- 67 (tj. 50,37%) respondentů více než 10 hodin týdně
- 42 (tj. 31,57%) respondentů 8-10 hodin týdně
- 18 (tj. 13,53%) dotázaných 4 – 7 hodin týdně

- 6 (tj. 4,51%) respondentů 1-3 hodiny týdně
- méně než jednu hodinu týdně na Internetu žádný z dotazovaných respondentů netráví

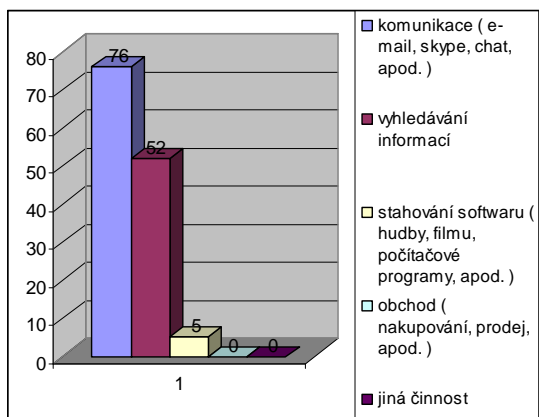
Otázka č. 5: Kde nejvíce Internet používáte ?

Z odpovědí je zřejmé, že :

- 63 respondentů (tj. 47,36%) používá nejvíce Internet doma
- 45 respondentů (tj. 33,83%) využívá nejvíce Internet ve škole
- 12 respondentů (tj. 9,02%) využívá zpravidla Internet u kamaráda
- 7 respondentů (tj. 5,26%) v internetové kavárně
- 6 respondentů (tj. 4,51%) do volné odpovědi uvedlo, že Internet využívá nejvíce v knihovně

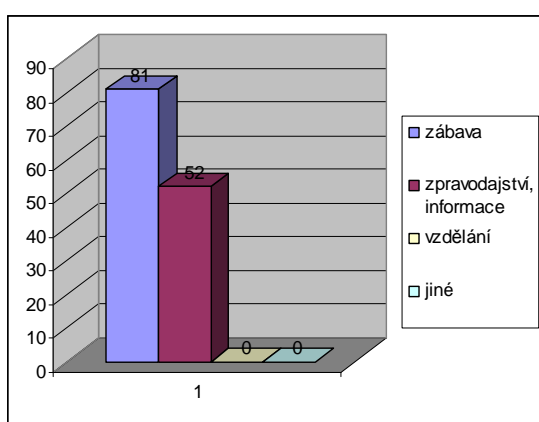
Otázka č. 6: K jaké činnosti nejvíce Internet využíváte ?

Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že :

- 76 respondentů (tj. 57,14 %) využívá Internet nejvíce ke komunikaci
- 52 respondentů (tj. 39,09%) na Internetu nejvíce vyhledává informace
- 5 respondentů (tj. 3,75 %) uvedlo, že Internet používá především ke stahování softwaru (hudby, filmu, počítačových programů, apod.)
- položky obchod a jiná činnost zůstaly nevyplněné

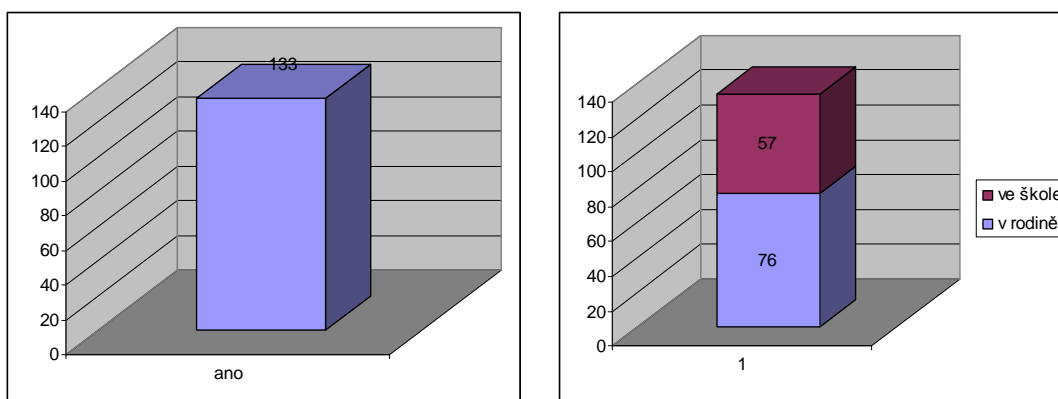
Otázka č. 7 : Čeho se týkají elektronické stránky, které nejčastěji navštěvujete?

Z výpovědí vyplývá, že :

- 81 respondentů (tj. 60,9%) na Internetu navštěvuje nejvíce elektronické stránky týkající se zábavy. Jedná se především o el. stránky zaměřené na hudbu, sport, počítačové hry a film.
- 52 dotázaných (tj. 39,09%) uvedlo, že nejvíce navštěvuje elektronické stránky týkající se zpravodajství a informací, jenž se zpravidla nacházejí na portálech Seznam, Googel a iDnes,
- položky vzdělání a jiné zůstaly nevyplněné.

Otázka č. 8 : Byl/a jste seznámen/a s negativními a pozitivními vlivy Internetu?

Z odpovědí na tuto otázku plyne, že všech 133 respondentů bylo již seznámeno s negativními i pozitivními vlivy Internetu.

- 76 (tj. 57,14%) respondentů bylo s těmito vlivy seznámeno v rodině
- 57 (42,85%) respondentů bylo s vlivy Internetu seznámeno ve škole

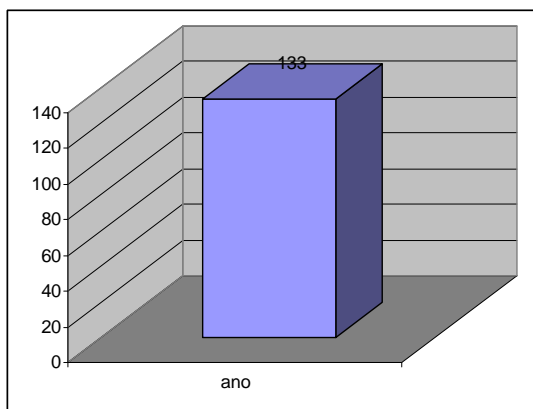
Mezi pozitivní vliv/přínos Internetu adolescenti zařadili v následujícím pořadí:

1. informovanost (její množství, aktualizaci, dostupnost),
2. komunikaci (rychlost, bez omezení),
3. časovou úsporu,
4. naučení se práce s počítačem.

Jako negativní vliv/rizika Internetu respondenti uvedli:

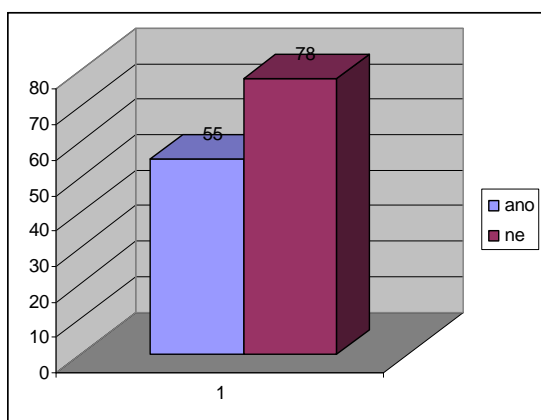
1. internetovou kriminalitu (podvody, zneužití údajů, pornografii),
2. počítačové viry ,
3. zdravotní rizika, možnost vzniku závislosti.

Otázka č. 9 : Jste si vědom/a případných negativních dopadů souvisejících s užíváním Internetu?

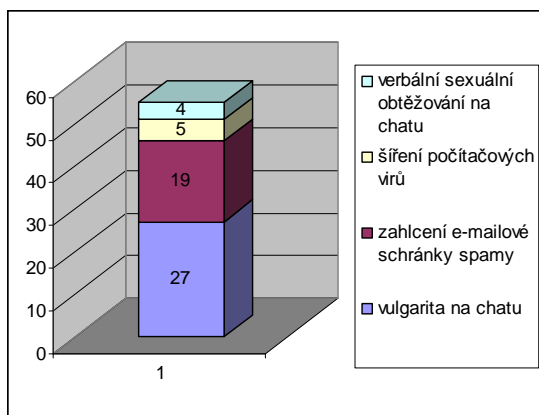
Z odpovědí vyplývá, že všech 133 (tj. 100%) dotazovaných si je vědoma případných negativních dopadů souvisejících s užíváním Internetu.

Otázka č. 10 : Máte již nějakou negativní zkušenost s užíváním Internetu ?

Vyhodnocením odpovědí na tuto otázku bylo zjištěno, že z celkového počtu 133 respondentů má již 55 (tj. 41,35%) dotázaných nějakou negativní zkušenost s užíváním Internetu.

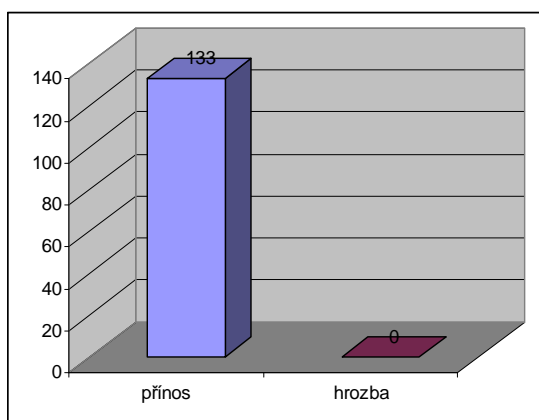
Otázka č. 11 : Pokud jste odpověděl na předchozí otázku ano, můžete tuto negativní zkušenost specifikovat?

Negativní zkušenosti 55 respondentů byly specifikovány takto:

- 27 respondentů považuje za negativní zkušenost vulgaritu na chatu
- 19 respondentů považuje za negativní zkušenost zahlcení e-mailové schránky spamy (tj. nevyžádanou elektronickou poštou)
- 5 dotazovaných má negativní zkušenost s šířením počítačových virů prostřednictvím Internetu
- 4 dotazovaní mají negativní zkušenost s verbálním sexuálním obtěžováním na chatu

Otázka č. 12: Internet považujete spíše za přínos nebo hrozbu ?

Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že všech 133 (tj. 100%) respondentů považuje Internet za přínos.

10 Verifikace hypotéz, diskuse

- **H1 - většina mládeže v současné době využívá Internet - byla potvrzena.**

Tato hypotéza se váže k otázce č.1 a č.2. Ze 148 (tj. 100 %) oslovených respondentů, jenž tvořilo 95 mužů (tj. 64,18 %) a 53 žen (tj. 35,81%), jich 133 (tj. 89,86%) uvedlo, že v současné době používá Internet. Z těchto 133 respondentů bylo 87 mužů (tj. 65,41%) a 46 žen (tj. 34,58%).

Závěr – z provedeného výzkumu vyplývá, že 89,86% oslovených respondentů (adolescentů) v současné době využívá Internet.

- **H2 - muži využívají Internet více než ženy – byla potvrzena**

Touto hypotézou se opět zabývá otázka č.1 a č. 2. Z počtu 148 respondentů, resp. 95ti mužů a 53 žen, uvedlo 87 mužů (tj. 91,57% z počtu 95) a 46 žen (tj. 86,79% z počtu 53), že využívají v současné době Internet.

Závěr – ve zkoumaném vzorku respondentů využívají Internet více muži než ženy. Zde je však nutné dodat, že se jedná pouze o výsledky předmětného výzkumu a rozdíl mezi muži a ženami činí pouze 4,78%.

Z výzkumu ČSÚ, který proběhl ve 2. čtvrtletí roku 2008 vyplývá, že ve věkové skupině 16-24 let je podíl mužů a žen používající Internet téměř vyrovnaný a pohybuje se okolo 90%. S rostoucím věkem se však začínají prohlubovat rozdíly mezi pohlavími, což bylo ověřeno i předmětným výzkumem, na základě kterého bylo zjištěno, že v roce 2008 je v celkové populaci mužů 58% uživatelů Internetu, zatímco v populaci žen je uživatelů pouze 50%.²⁷

- **H3 - uživatelé z řad adolescentů tráví na Internetu více než 10 hodin týdně – byla potvrzena**

Výše uvedenou hypotézu zodpovídá otázka č.4. Ze 133 respondentů zařazených do dotazníkového šetření jich 67 (tj. 50,37%) uvedlo, že tráví na Internetu více než 10 hodin týdně. 42 respondentů (tj. 31,57%) sdělilo, že na Internetu tráví 8-10

²⁷ BUSINESSINFO.CZ.: Statistika připojení českých domácností a jednotlivců k internetu [online]. [cit. 2009-01-26]. Dostupné na: <http://www.businessinfo.cz>

hodin týdně, 18 dotázaných (tj. 13,53%) 4-7 hodin týdně, 6 respondentů (tj. 4,51%) 1-3 hodiny týdně.

Závěr – většina adolescentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, tráví na Internetu více než 10 hodin týdně.

Zde však nastává otázka, zda se u uživatelů, kteří tráví na Internetu více než 10 hodin týdně již nejedná o závislost. Na tuto otázku však není jednoduchá odpověď. Jak je již uvedeno v předcházejících kapitolách, závislost je výsledkem součinnosti přirozených předpokladů a životních okolností a u uživatelů, kteří k ní nemají psychopatologické dispozice zpravidla nevzniká. Protože nebylo téma závislosti předmětem daného výzkumu, nebyly další otázky k této problematice již směřovány.

- **H4 - adolescenti nejčastěji používají Internet doma – byla potvrzena**

Na předmětnou hypotézu je zaměřena otázka č.5. Z celkového počtu 133 respondentů jich 63 (tj. 47,36%) uvedlo, že Internet nejčastěji používají doma. 45 respondentů (tj. 33,83%) využívá Internet nejvíce ve škole, 12 dotázaných (tj. 9,02%) u kamaráda, 7 respondentů (tj. 5,26%) v internetové kavárně a 6 účastníků průzkumu (tj. 4,51%) v knihovně.

Závěr – z dotazníkového šetření plyne, že adolescenti používají Internet nejčastěji doma.

Závěr tohoto šetření se shoduje i s výsledky výzkumu ČSÚ, který proběhl ve 2. čtvrtletí roku 2008, ve kterém bylo zjištěno, že domov je nejčastější místo pro využívání Internetu.²⁸

- **H5 - mládež využívá Internet nejvíce ke komunikaci a zábavě – byla potvrzena**

Tato hypotéza se váže k otázce č.6 a č.7. Z celkového počtu 133 respondentů jich 76 (tj. 57,14 %) uvedlo, že Internet používají nejvíce ke komunikaci (e-mailování, chatu, skypu, apod.).

²⁸ BUSINESSINFO.CZ.: Statistika připojení českých domácností a jednotlivců k internetu [online]. [cit. 2009-01-26]. Dostupné na: <http://www.businessinfo.cz>

81 (tj. 60,9%) dotázaných uvedlo, že na Internetu nejčastěji navštěvují elektronické stránky týkající se zábavy, kterou specifikovali el. stránkami zaměřenými na hudbu, sport, počítačové hry a film. Zbýlých 52 (tj. 39,09%) účastníků průzkumu poté sdělilo, že nejvíce navštěvují el. stránky zaměřené na zpravodajství (informace) nacházející se zpravidla na portálech Seznam, Googel a iDnes.

Závěr – adolescenti používají Internet nejvíce ke komunikaci, přičemž nejčastěji navštěvují elektronické stránky týkající se zábavy.

Tuto skutečnost dokládají i výsledky výzkumu společnosti Gemius z roku 2006, které jsou již uvedené v teoretické části této bakalářské práce.

- **H6 - většina mládeže si je vědoma případných negativních dopadů / vlivů souvisejících s užíváním internetu – byla potvrzena**

Výše uvedenou hypotézu zodpovídá otázka č.8 a č.9. Všech 133 (tj. 100%) respondentů uvedlo, že si je vědomo negativních i pozitivních vlivů/dopadů Internetu. Z toho 76 respondentů (tj. 57,14%) bylo s těmito vlivy Internetu seznámeno v rodině a 57 (tj. 42,85%) ve škole. Mezi pozitivní vlivy/přínos Internetu respondenti zařadili především informovanost (její množství, aktualizaci a dostupnost), komunikaci a její rychlost, časovou úsporu a naučení se práce s PC. Mezi negativa/rizika Internetu zařadili kriminalitu (podvody, zneužití údajů a pornografii), počítačové viry a zdravotní rizika.

Závěr – adolescenti si jsou vědomi základních negativních/pozitivních dopadů/vlivů souvisejících s užíváním Internetu.

- **H7 - většina mládeže již má negativní zkušenost s užíváním Internetu – nebyla potvrzena**

Na ověření této hypotézy byla zaměřena otázka č.10 a č.11. Z počtu 133 dotázaných pouze 55 (tj. 41,35%) uvedlo, že má již nějakou negativní zkušenost s užíváním Internetu. 27 respondentů (tj. 49,09% z počtu 55) považuje za negativní zkušenost vulgaritu na chatu, 19 dotázaných (tj. 34,54% z počtu 55) se v nadměrné míře setkala se spamy, 5 respondentů (tj. 9,09%) s počítačovými viry a 4 účastnice

průzkumu (tj. 7,27% z počtu 55) mají zkušenost s verbálním sexuálním obtěžováním na chatu.

Závěr – ze zkoumaného vzorku adolescentů má „pouze„ 41,35% negativní zkušenost s užíváním Internetu.

- **H8 - většina příslušníků mladé generace se domnívá, že je Internet přínosem – byla potvrzena**

Tato hypotéza se váže k závěrečné otázce v dotazníku. Všech 133 (tj. 100%) respondentů považuje Internet spíše za přínos než hrozbu.

Závěr – adolescenti, kteří vyplnili dotazník, považují Internet jednoznačně za přínos.

Přestože mohly být k získání informací zvoleny jiné varianty sběru dat, či mohlo být vyhodnocení dotazníku rozděleno zvlášť pro mládež učňovskou a středoškolskou, mohu konstatovat, že data, jenž byla získána zvolenou variantou, vyhověla požadavkům na vyhodnocení stanovených hypotéz, čímž dotazníkové šetření splnilo své poslání. Výsledky praktické části bakalářské práce jsou srovnatelné s výzkumy společnosti Gemius, iDnes nebo ČSÚ, které jsou blíže specifikovány v části teoretické. Pokud bych měl však možnost tento výzkum opakovat, zařadil bych do dotazníkového formuláře větší okruh otázek, týkající se problematiky mediální výchovy, ve které spatřuji značný význam pro budoucnost mládeže a internetu.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo přiblížit specifika současné mladé generace, jako jedné z největších skupin uživatelů internetu a zjistit, k jaké činnosti mládež internet využívá, jaké elektronické stránky nejčastěji navštěvuje, kolik hodin internetu věnuje a s jakými formami negativních vlivů se v souvislosti s užíváním internetu setkala.

Z poznatků uvedených v teoretické části bakalářské práce vyplývá, že internet adolescenty ovlivňuje jak v oblastech sociálních či pracovních, tak i osobních. Aby se mohli stát úspěšnými, v současné komputerované společnosti, je nezbytné mít znalost práce s internetem, který pro ně může být, zejména v období dospívání, podporou pro vytváření sociálních vazeb. Mládež se v prostředí virtuálního světa učí komunikovat, navazovat vztahy pracovní, přátelské ale i partnerské, má zde možnost reflexe svých cílů a hodnot, může zde experimentovat se svou identitou, má zde možnost odreagování se. Internet adolescentům poskytuje nepřehledné množství informací, je obrovskou knihovnou, kde mohou nalézt poznatky o všech tématech, které je zajímají. Je prostředkem zábavy i vzdělání.

Na druhou stranu není tajemstvím, že internet disponuje i řadou negativních vlivů, mezi které musíme zařadit zejména počítačovou kriminalitu, anonymitu, agresivitu, apod.. Proto, aby byli adolescenti ochráněni před těmito vlivy internetu, začala být v posledních letech na základních a středních školách vyučována tzv. mediální výchova, která má za cíl připravit dospívající na vstup do světa médií a práci s nimi.

Praktická část bakalářské práce popisuje průběh empirického šetření, které bylo prováděno dotazníkovou technikou, graficky znázorňuje odpovědi na jednotlivé otázky a obsahuje verifikaci a diskusi k jednotlivým hypotézám.

Myslím si, že mohu zodpovědně konstatovat, že daný průzkum splnil své poslání. Získaná data z vyhodnocených dotazníků dokresluje a podporuje teoretickou část této práce a potvrzují předem stanovené hypotézy. Bylo zjištěno, že internet je mládeží aktivně využíván, nejčastěji se k němu připojují ze svých domovů a věnují mu v některých případech více než 10 hodin týdně. Nejvíce navštěvované el. stránky se týkají zábavy, zpravidla hudby, sportu, počítačových her a filmu a nejčastěji je používán jako komunikační prostředek, který je zprostředkováván pomocí chatu, skypu a e-mailu. Dále z odpovědí vyplývá, že si je mládež vědoma základních pozitivních i negativních vlivů internetu. Mezi pozitivní vlivy/přínosy byla nejčastěji

uvedena informovanost (její dostupnost, aktualizaci a množství), komunikace a její rychlost, časová úspora a naučení se práce s počítačem. Mezi negativa/rizika byla zařazena kriminalita (podvody, zneužití údajů, pornografie), počítačové viry ale i zdravotní rizika. Jediná hypotéza, která nebyla potvrzena se týkala množství adolescentů s negativní zkušenosti v souvislosti s užíváním internetu. Z odpovědí vyplynulo, že z celkového počtu 133 respondentů má „pouze„ 55 (tj. 41,35%) respondentů nějakou negativní zkušenost s prací na internetu, což považují za pozitivní, ne však uspokojujivé, zjištění.

Je třeba si však připustit, že problematika internetu je tak rozsáhlým tématem, týkajícím se téměř všeho a všech, že daný průzkum byl pouhou kapkou v moři informací, které je možno o internetu získat. Spousta odpovědí nám otevírá nové otázky. Je důležité si uvědomit, že internet jako médium je jedna z nejrychleji se vyvíjejících oblastí. Proto je na ní třeba ještě rychleji reagovat a podnětně naučit již ty nejmladší, orientovat se v nabídce a možnostech, které síť sítí nabízí.

Na základě skutečností, které jsem uvedl v této části bakalářské práce, stejně jako závěrů výzkumů společnosti Gemius či ČSÚ, jenž jsou blíže specifikovány v teoretické části, lze konstatovat, že je internet pro současnou mladou generaci značným přínosem, nabízejícím stále nové a nové možnosti a v případě, že bude využíván bezpečným způsobem, stane se pro ni nepostradatelným pomocníkem při vzdělání, trávení volného času, navazování kontaktů, vyhledávání informací, komunikaci, apod..

Seznam použité literatury

1. GIDDENS, A.: Sociologie. 1. vyd. Praha: Argo, 1999, 595 s., ISBN 80-7203-124-4
2. JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: Média a společnost. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 207 s., ISBN 80-7178 - 697-7
3. LABÁTH, V. & kol.: Riziková mládež. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 157 s., ISBN 80-85850-66-4
4. MACEK, P.: Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 207 s., ISBN 80-7178-348-X
5. MCQUAIL, D.: Úvod do teorie masové komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 447 s., ISBN 80 - 7178-200-9
6. MIČIENKA, M., JIRÁK, J. a kol.: Základy mediální výchovy. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 296 s., ISBN 978-80-7367-315-4
7. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E.: Pedagogický slovník. 4. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s., ISBN 80-7178-722-8
8. SAK, P., SAKOVÁ, K.: Mládež na křižovatce. 1. vyd. Praha: Svoboda servis, 2004, 240 s., ISBN 80-86320-33-2
9. ŠMAHEL, D.: Psychologie a internet děti dospělými, dospělí dětmi. vyd. Praha, Triton, 2003, 158 s., ISBN 80-7254-360-1
10. VYBÍRAL, Z.: Psychologie lidské komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 263 s., ISBN 80-7178-291-2

Elektronické zdroje

1. LUPA server o českém internetu. Děti i rodiče podceňují rizika na Internetu [online]. [cit. 2009-01-29]. Dostupné na : <http://www.lupa.cz/clanky/deti-i-rodice-podcenuji-rizika-na-internetu/>
2. LUPA server o českém internetu. Stav internetové kriminality v Česku [online]. [cit. 2009-01-10]. Dostupné na: <http://www.lupa.cz/clanky/stav-internetove-kriminality-v-cesku/>
3. ČESKÁ ŠKOLA. Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu [online]. [cit. 2008-11-04] Dostupné na: <http://www.ceskaskola.cz/ICTveskole/Ar.asp?ARI=105467&CAI=2129>

4. BUSINESSINFO.cz. Statistika připojení českých domácností a jednotlivců k internetu [online]. [cit.2009-01-26]. Dostupné na:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/demograficke-a-socialni-udaje/csu-internet-domacnosti-jednotlivce-2008/1000451/50559/>
5. E-BEZPEČÍ. České děti se na Internetu příliš svěřují [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupné na: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/87/63/lang,czech/>

Přílohy

DOTAZNÍK

Vážení studenti/ učni,
dotazník, který jste obdrželi je zaměřen na problematiku využívání Internetu současnou mladou generací. Cílem je zjistit, kolik procent dospívajících v dnešní době využívá Internet, kde a k jaké činnosti jej převážně používají, kolik času Internetu věnují, jaké elektronické stránky nejčastěji navštěvují a s jakými formami negativních vlivů se v souvislosti s užíváním Internetu setkali.

Data, která budou prostřednictvím tohoto dotazníkového průzkumu zjištěna, budou následně využita v praktické části bakalářské práce s názvem: Internet jako součást životního stylu mládeže – přínos nebo hrozba.

Jednotlivé dotazníkové položky vyplňujte pravdivě a samostatně. Dotazník je anonymní.

1. muž žena

2. *Využíváte v současné době Internet ?*

ano

ne

pokud jste odpověděl ne, další otázky již nevyplňujte

3. *Jak velké je místo, kde trvale bydlíte ?*

méně než 500 obyvatel

500 až 2000 obyvatel

2000 až 20 000 obyvatel

20 000 až 100 000 obyvatel

více než 100 000 obyvatel

4. *Kolik času týdně na Internetu trávíte ?*

méně než 1 hod.

1 hod. – 3 hod.

4 hod. – 7 hod.

8 hod. – 10 hod.

více než 10 hod.

5. Kde nejvíce Internet používáte ?

- doma
- u kamaráda
- ve škole
- v internetové kavárně
- jinde (pokuste se specifikovat kde).....

.....

6. K jaké činnosti nejvíce Internet využíváte?

- komunikaci (e-mail, skype, chat, apod.)
- vyhledávání informací
- stahování softwaru (hudby, filmu, počítačové programy, apod.)
- obchodu (nakupování, prodej, apod.)
- jiné činnosti (pokuste se tuto činnost specifikovat)

.....

7. Čeho se týkají elektronické stránky, které nejčastěji navštěvujete (specifikujte)?

- zábavy.....
- vzdělání.....
- zpravodajství, informací.....
- jiné tématické zaměření (uveďte jaké)

.....

8. Byl/a jste seznámen/a s negativními a pozitivními vlivy Internetu ?

- ano (uveďte kde, s jakými)

.....

- ne

9. Jste si vědom/a případných negativních dopadů souvisejících s užíváním Internetu?

- ano
- ne
- nevím

10. Máte již nějakou negativní zkušenost v souvislosti s užíváním Internetu?

- ano
- ne

11. Pokud jste odpověděl na předchozí otázku ano, můžete tuto negativní zkušenost specifikovat? Pokud jste odpověděl ne, otázku nevyplňujte.

.....

12. Internet považujete spíše za :

- přínos
- hrozbu

Vážený studenti/ učni,
děkuji vám za vyplnění dotazníkového formuláře a pravdivé zodpovězení otázek.
Drápal Petr.